

9. august i år ble livet snudd opp ned for Silje Ekstrøm Le-Maire og hennes familie i Ramnes i Vestfold. Deres 12 år gamle islandshest Loki fra Hausebakken ble funnet liggende ute på beitet, lammet og ute av stand til å bevege bakbena.

Det ble en tøff reise tilbake til livet

Loki for livet

Tekst og foto: Rebecca Mender

9. august ble 12 år gamle Loki funnet lammet i bakparten på beite, trolig som følge av ødem eller nerver i klem.

- Jeg tenkte aldri at han skulle dø. Det var bare ikke slik det skulle være, sier Silje.

Veterinær ble umiddelbart tilkalt. Han ristet på hodet og ga Loki en kortisonsprøyte og tre dager. Hvis han ikke hadde reist seg innen da, var avlivning eneste utvei. Det var starten på familiens kamp for å få hesten på beina igjen.

EN NERVE TROLIG I KLEM

9. august startet for familien som en hvilken som helst sommerdag. Mamma Inger kastet et blikk ut fra kjøkkenvinduet og så den sedvanlige gjengen med hester stå fredelig langt nede på sommerbeitet – der de ofte pleide å stå. Hun tenkte ikke over det at hun ikke så Loki, konstaterte bare at alt så ut som vanlig, at alt var i orden. 20 år gamle Silje, Lokis eier gjennom 8 år, befant seg i Vestby for sin første skoledag og hestevitenskap ved UMB på Ås.

Ved 13-tiden kom en av de andre hesteeierne til gården for å se til sin hest. Og da fant hun Loki. Han lå rett ut på beitet, innimellom prøvde han å reise seg, men bakbena fungerte overhodet ikke. Han kom halvveis opp, og datt ned. Alarmen gikk og veterinæren kom. Nerveskade var mest sannsynlig diagnose. Veterinæren konsulterte veterinærhøyskolen som anså brudd i nakken som mulig årsak. Undersøkende veterinær mente imidlertid at han beveget hodet for mye for at det skulle være det – et ødem eller nerver i klem anså han som mer trolig årsak. Eneste han kunne gjøre var å gi hesten kortison. Det ville redusere eventuell hevelse rundt den nerven som muligens var i klem. Imidlertid kunne han ikke gi så høy dose idet Loki hadde fått kortison for ikke så lang tid tilbake – da risikerer man forfangenhet. Loki fikk tre dager på seg – hadde han ikke reist seg innen da, måtte han avlives idet hestens indre organer ikke tåler trykket som oppstår når hesten ligger så lenge.

3 DAGER NOK MOTIVASJON

- De tre dagene var motivasjon nok. Vi kan ikke avlive ham nå tenkte jeg, sier Inger. – Skjønt det var en balansegang å vurdere hva vi skulle utsette hesten for – hvor var grensen. Men i samråd med veterinær var vi hele tiden innenfor dette, og vi følte oss sikre på at vi agerte rett. – De tre dagene, de motiverte. Han skulle opp i løpet av de dagene, sier Inger stille. Forholdet mellom Loki og datteren Silje var også en stor motivasjon. – Det har alltid vært noe spesielt med de to, sier Inger.

- Dyrlegen sa han kunne avlive Loki der og da. Men jeg tenkte aldri at han skulle dø. Det var bare ikke slik det skulle være, sier Silje. Silje dro hjem til sin Loki, og tre intense døgn var i gang.

VILLE PRØVE ALT

Familien slapp alle andre oppgaver de hadde i hendene. Hvert sekund ble tilbrakt hos Loki. Å få flyttet ham var utelukket – selv

om Loki er islandshest og ikke så stor, er det å flytte 400 kilo en relativt umulig jobb. Forholdene måtte heller gjøres så gode som mulig for ham der han var.

Silje ville ikke slå seg til ro uten å prøve alt tenkelig. Hun fikk foreslått alternativ medisin – og Heidi Bye Svartangen. – 10. august kimte telefonen min, de fortalte at Loki hadde ligget i 24 timer, forteller Heidi. Hun dro umiddelbart til Loki og fant en hest som for henne tydelig viste at han hadde en skade i nakken, det var tre mm forskjell på atlashvirvelen fra den ene til den andre siden. – Han klarte å bøye nakken til venstre, men ikke til høyre. Jeg masserte for å få opp sirkulasjonen mens eierne "holdt" ham oppe, han var stiv og kald, forteller Heidi. Loki hadde ikke smertereaksjon i bakparten og fluereaksjonen var borte. Hun laserbehandlet atlaspunktet ved nakken og satte i gang homøopatisk medisinering. – I akutt situasjoner gir jeg homøopatiske midler hvert femte minutt fem ganger, sier Heidi. Deretter fortsatte eierene å gi pasienten midlene utover natten og dagen etter. Heidi understreker også behovet av kortison i forbindelse med slike skader. – Det er helt nødvendig å gi kortison når det er snakk om slike nerveskader. Når det er hevelse som gjør at en nerve kommer i klem, er rask fremgang viktig. Kortison er meget effektivt for å få ned slik hevelse.

Av Heidi fikk Loki to forskjellige homøopatiske midler, et som gikk på den konkrete skaden samt et middel som gjør at hesten holder motet oppe. – Det er viktig for hester ettersom de fort gir opp, de vet instinktivt at de ikke kan bli liggende og at de fra naturens side egentlig har ganske dårlige odds, sier Heidi. – Han hadde igjen fått livsginsten i øyene dagen etter, og vi fortsatte da å bare gi han Hypericum som er et middel som går direkte på nerveskader. Dette midlet har han fått gjennom hele den første behandlingsperioden og han har hele tiden vist fremgang, forteller Heidi.

Dagen etter kom Heidi tilbake – da var fluereaksjonen tilbake. Det ga et lite håp.

TELT LIV PÅ BEIET

Mens Silje og Inger passet på Loki på skift, assistert av pappa i familien og venner og kjente, begynte augustregnet å sildre ned. Kulden kom krypende. – Vi fikk lirket ham opp på en presenning og la ham oppå ulltepper for å holde varmen, forteller Inger. For selv å få ly for regnet slo de opp telt ved siden av hesten. Et bål skapte en form for hyggelig stemning og spredte varme i kalde kroppene. Av Heidi hadde fått oppgaver – massere, føre, gi medisiner og generelt stimulere hesten. Inger sier: – Det var noen rare døgn. Men det var det vi gjorde da. Kun det.

Loki prøvde stadig å reise seg, og de anstrengelsene gjorde at han skled nedover bakken mot en skrent. – Vi var hele tiden redde ◀

STJERNEINNSATS

av Marianne og Apache

Marianne Tingbø og Apache hadde sin debut i CNC** da norgesmesterskapet i feltritt gikk av stabelen på Starum siste helgen i september. De gikk like godt hen og vant

Av Rebecca Mender

Marianne tok ledelsen i dressuren – og slo til også sprangdelen. I terrenget hadde hun nest beste tid og med sin solide ledelse hadde hun råd til sine 10,8 feilpoeng. Best i terrenget ble sølvmedaljør Johanna Lillian Breistein Bakke/Safir med best tid og kun 4 feilpoeng. Bronsen gikk til Anne Cathrine Sellæg/Alladin H.

KNALLSESONG

Marianne og Apache har hatt en knallsesong i år, med fem seire – til tross for kun tre sesonger totalt som feltrittrytter. – Det har blitt noen avbrudd på grunn av skader, forteller Marianne som har sprang som utgangspunkt. Hun kjøpte nå den 10 år gamle svenskfødte Apache som 4-åring i forbindelse med veterinærstudier i Sverige, da med henblikk på en karriere som hobby-spranghest. – Men jeg har jo alltid syntes at dressur var gøy – Apache likeså. En dag ble vi tatt med for å prøve oss i terrenget, det skulle vise seg at sprang-avstammede Apache elsket det, smiler Marianne. Med feltritt som ny gren ble det blant annet en andreplass i Norsk Breeders Trophy med Hans Bauer i salen ettersom Marianne da ennå ikke hadde så mye erfaring. – Apache er en utrolig hest med et fantastisk temperament. Han hopper alt du setter ham mot og imponerer meg hele tiden, fortsetter hun.

MÅLET VAR TRYGGHET I CNC*

I fjor debuterte ekvipasjen i CNC*. Det ble til to starter på det nivået, med en sølvmedalje i NM på kjøpet.

– I år har jeg konsentrert meg om å bli trygg i CNC* og prøve meg i CNC** under NM – og så gikk jeg til topps. Det var bare utrolig gøy, sa Marianne.

– Dette var min første start i en tostjerners, så jeg valgte å ri med hensynet til hesten som det viktigste. Målet var i første rekke å gjennomføre. Det begynner jo å bli høyt! Blant annet tok jeg en alternativ rute i vannhinderet, sier Marianne.

Marianne, som til daglig jobber som veterinær ved Mattilsynet på Hønefoss, takker for god oppbakking fra gode trenere for resultatene. – Anne Line Røysi har hjulpet meg med sprangen i vår, i tillegg til Lars Rasmussen. Det har gitt resultater. I tillegg rir jeg jevnlig dressur for Astrid Fosse – og får tips fra Hallvard Gullbekk og Johan Fahlberg også, sier hun takknemlig. Hun berømmer ar-

Fem dager etter at han ble funnet liggende, klarte han å stavre seg litt avgårde. En drøy måned etter det hele var han blitt langt bedre og kunne bruke hele beitet, til tross for at han ennå sjanglet litt i bakbena. – Alt tyder på at han vil restitueres godt, selv om han kanskje ikke blir i konkurranseform igjen, sier Heidi Bye Svartangen som bistod med alternativ behandling.

for at han skulle dette nedfor skrenten, det var en kamp for å holde ham unna den, forteller Inger.

Et stativ ble konstruert for å forsøke å heise ham opp. – Men vi klarte det egentlig bedre på egenhånd, det var for farlig med stativet når bakken var så skrå.

SÅ KOM FREMGANGEN

Da Heidi kom på besøk 12. august kunne Silje gledesstrålende fortelle at Loki hadde stått 3 timer alene om natten. Med litt hjelp hadde han klart å reise seg opp. De stod så og støttet ham i fire hjørner i en time – da orket ikke Loki mer og datt ned. Men, han ville opp igjen med en gang. Loki ville leve.

Den dagen kunne de også konstatere at Lokis fordøyelsessystem fungerte, han hadde avføring uten problemer. – Det utløste jo faktisk stor glede, ler Silje. – I en sånn situasjon blir de basale funksjonene så viktig, og med en lammet hest var tanken på for eksempel kolikk ikke en hyggelig tanke.

Dagen etter kunne Silje og Inger glede Heidi enda mer. Loki hadde reist seg opp og ned mange ganger – og han hadde plutselig begynt å gå. – Han stavret seg bortover langs gjerdet, han sjanglet og han datt. Vi var redd han skulle falle under gjerdet, smiler Silje. Fra da av ville ikke Loki ikke ligge mer. Han datt og reiste seg igjen. Datt og reiste seg igjen. – Det førte til at han ble overbelastet i musklene, sier Heidi. Hun behandlet ham mer. – Han var blitt så stiv at musklene gikk i stå, klarte ikke å legge seg hvilket han trengte. Endelig la han seg så ned igjen.

Fra da av gikk det raskere fremover. To uker etter at de fant Loki liggende på beitet var atlas endelig like høy på begge sidene. Loki kunne gå, riktignok litt vindskjevt og sidelengs – og i litt hastig tempo. – Etterhvert sluttet han å sjangle foran, nå sjangler han bare bak. Og etterhvert kunne han bøye nakken like mye begge veier, forteller Heidi.

Hva som hadde forårsaket det hele er uvisst. – Skaden kan samsvare med at han har gjort en kollbøtte og landet på pannen og i det fallet kan han ha fått en nerve i klem. Han hadde også en hevelse rundt L3-4. Det er usikkert om nakkeskaden eller ryggskaden kom samtidig eller som en konsekvens av hverandre. Men Loki hadde tydelige koordinasjonsproblemer med både frempart og bakpart, sier Heidi.

LIKEVEL EN "GOD" OPPLEVELSE

– Jeg var så trøtt, forteller Inger. – Allikevel var det hele på en forunderlig måte en "god" opplevelse. Livet ble satt på vent, vi var bare der, sammen med Loki. Pus kom til oss. Den siste natten stod Loki, de andre hestene var der. Det var en helt spesiell stemning. Men hele tiden en positiv stemning. Det hjalp at han var stabil, aldri ble verre – heller hele tiden fremgang. Skjønt den siste dagen av de tre dagene syntes jeg det nærmet seg veldig fort tre døgn, fortsetter hun. – Jeg så fremgang hele tiden. Den første kvelden hadde han gitt opp. Han var grå i blikket. Andre dag var han mer våken, kikket opp. Jeg er overbevist om at hans fremgang i stor grad skyldtes eiernes raske reaksjon og raske behandling – og at de aldri ga opp, sier Heidi. Om Loki og hans fremtid sier hun: – Alt tyder på at han vil restitueres godt, skjont jeg tror nok ikke at han blir i konkurranseform igjen. Men et godt og verdig liv, det har han foran seg.

– Jeg har møtt meg selv i døren litt under det hele. Men jeg gjorde det for Silje. Og for Loki. De to har en særegen kontakt. Å se de to sammen, det er noe spesielt, sier mamma Inger.

– Loki, han er en fighter. Det visste jeg. Han har alltid vært øverst på rangstigen. Det var slitsomt fysisk og psykisk, men jeg følte bare at det skulle gå bra, sier Silje. – Om opplevelsen har gjort noe med forholdet mellom meg og Loki? Hm..nei, det var egentlig så sterkt fra før, sier Silje stille. ■

Marianne Tingbø/Apache gikk helt til topps i seniorklassen og tok NM-gull – i sin debut i CNC**. (Arkivfoto: Ridehesten.com)

rangøren av mesterskapet. – Det hadde regnet mye opp mot stevnet, men forholdene var jevnt over fine, de hadde gjort en kjempeinnsats med banen.

Mariannes mål for neste år er å ri internasjonalt. – Samtidig tenker jeg over at man ikke må gå for fort frem, heller ikke når det går så bra. Vi må bli trygge, tenke sikkerhet, legger hun til.

GULL FOR ANDRE ÅR PÅ RAD TIL EMILIE

I ponniklassen gikk gullet for andre året på rad til sørlandsrytteren Emilie Roinås og Larsen Pony. Velridende Emilie sikret seg gullet etter glimrende innsats hele veien – i dressur red hun til 70,32 %, hun var feilfri på hinder og feilfri i terrenget. Dermed var gullet et faktum.

Hennes gode innsats understrekes også av de mange elimineringene i terrenget. Seks av 14 ekvipasjer gikk ut på en bane som stedvis var preget av regn og kunne være noe glatt. Dog var de tre medaljørene alle feilfrie i terrenget – nest best ble Maria Misund/Munshoro Blondie mens bronzen gikk til Stine Hoff/Braveheart. ■